Bouwsteen ten behoeve van de VHR-opgave

Soorten van de Vogelrichtlijn[1] voor zover betrokken bij de instandhoudings-doelstellingen voor Natura 2000-gebieden

A056 Slobeend[2] *Spatula clypeata*, niet-broedvogel *(Versie oktober 2024)*

Deze bouwsteen richt zich op de Slobeend in de hoedanigheid van niet-broedvogel. Deze soort is het talrijkst in de periode augustus-november, terwijl de winteraantallen meer dan de helft lager liggen. Tijdens streng winterweer zijn de aantallen nog lager, dan vertrekken veel Slobeenden naar de Britse eilanden of Zuidwest-Europa. De Slobeend komt in heel laag-Nederland voor, waarbij de nadruk ligt op de lage delen. In het najaar zijn grote concentraties van duizenden vogels te vinden in de Oostvaardersplassen, Lauwersmeer, het Haringvliet en Volkerakmeer. De Slobeend komt voornamelijk op zoet water voor en is gebonden aan ondiepten, oevergebieden en aangrenzende landbouwgebieden. Met zijn brede spatelvormige snavel filtert deze grondeleend het wateroppervlak en/of dunne sliblagen om kleine diertjes (o.a. watervlooien, zoöplankton, (zoetwater)mollusken, insecten, larven) en zaden (incl. plantenresten) te bemachtigen. De in ons land overwinterende en doortrekkende Slobeenden maken deel uit van de Noordwest- en Centraal Europese flyway-populatie. In Nederland verblijft in de winter 30-40% van de flyway-populatie.

I. Samenvatting

Landelijk doel[3]

Vigerend landelijk doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) *Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.750 vogels (seizoensgemiddelde[4]). Enige afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.*	5.750 vogels (seizoensgemiddelde)
Voorstel nieuw landelijk doel 2050 *Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 16.000 vogels (seizoensgemiddelde), waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.*	16.000 vogels (seizoensgemiddelde)
Gunstige Referentiewaarde Populatie *Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).*	16.000 vogels (seizoensgemiddelde)
Huidige populatieomvang *Gemiddeld aantal vogels in de periode 2014/15-2019/20 (seizoensgemiddelde).*	20.500 vogels (seizoensgemiddelde)

Voorstel voor regionale opgave

Het aantal vogels per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied[5] van Rijkswaterstaat (RWS). Omdat er voor de Slobeend als niet-broedvogel geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave. In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. In de winter komen Slobeenden in bijna alle regio's voor, met de grootste

[1] Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

[2] Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als niet-broedvogel.

[3] Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen *et al.* 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om de landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel *et al.* 2021).

[4] De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

[5] Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

aandelen in de rijkswateren (meer dan 20%) gevolgd door Zuid-Holland, Friesland en Flevoland. De overige regio's herbergen alle minder dan 10% van de overwinterende aantallen.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Slobeend als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. n.b. = niet bepaald. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
rijkswateren	4.400	21%	n.b.	3.400
Zuid-Holland	4.200	20%	matige toename	3.200
Friesland	2.700	13%	matige toename	2.100
Flevoland	2.700	13%	onzeker	2.100
Noord-Holland	1.600	8%	matige toename	1.300
Noord-Brabant	1.200	6%	matige toename	1.000
Zeeland	900	4%	matige toename	700
Groningen	750	4%	onzeker	650
Gelderland	750	4%	stabiel	650
Utrecht	500	2%	matige toename	320
Overijssel	400	2%	matige afname	320
Drenthe	300	1%	sterke toename	180
Limburg	100	<1%	matige toename	80
Landelijk	20.500	100%	matige toename	16.000

Prioritering

De Slobeend bevindt zich als niet-broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Slobeend als niet-broedvogel wordt als 'gunstig' beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	gunstig
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig
Staat van Instandhouding	gunstig

Het huidige verspreidingsgebied van de Slobeend is sinds de periode rond 1980, de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn, ruimer en de aantallen per atlasblok (5x5 km) zijn gemiddeld genomen toegenomen (van Kleunen 2018). Het aspect verspreidingsgebied wordt daardoor als 'gunstig' beoordeeld. Het aspect populatie wordt tevens als 'gunstig' ingeschat, want de lange termijntrend vertoont een matige toename (tabel 2, figuur 1) en de huidige populatieomvang (2014/15-2019/20) bevindt zich op een hoger niveau dan de Gunstige Referentiewaarde (GRW) voor de populatie (16.000 vogels; zie soortspecifieke onderbouwing hieronder en generieke uitleg box 1). Het leefgebied is in voldoende omvang en kwaliteit aanwezig, de matige toename in aantallen op de korte termijn en de afwezigheid van grote knelpunten leiden ertoe dat het toekomstperspectief als 'gunstig' wordt beoordeeld. In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) werd de SvI ook op alle aspecten als 'gunstig' ingeschat.

Nadere onderbouwing GRW[6]

De populatieomvang van de Slobeend als niet-broedvogel ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (Directive Value, DV) bedroeg 13.000 vogels (gemiddeld seizoensgemiddelde 1977/78-1981/82). Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt, en dus als GRW kan dienen, wordt deze vergeleken met de Ecologisch Gunstige Referentie (EGR). De EGR voor Slobeend betreft de gemiddelde populatieomvang in 2005/06 - 2014/15 (16.000 vogels), een periode die voor herbivoren van zoete wateren zoals de Slobeend als gunstig wordt beschouwd (zie box 1, Vogel *et al.* 2021). De EGR ligt met 16.000 vogels boven de DV van 13.000 vogels, waarmee de GRW wordt bepaald op een seizoensgemiddelde van 16.000 vogels overeenkomstig de EGR.

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2014/15-2019/20	20.500 vogels (seizoensgemiddelde)
Beoordeling korte termijntrend	2008/09-2019/20	matige toename (4,0% per jaar)
Beoordeling lange termijntrend	1980/81-2019/20	matige toename (1,8% per jaar)
Gunstige Referentiewaarde Populatie	EGR	16.000 vogels (seizoensgemiddelde)

[6] De te nemen stappen voor het bepalen van de GRW voor niet-broedvogels worden in detail toegelicht in Vogel *et al.* (2021), waarbij het stroomschema in figuur 5.5 (bepaling GRW) wordt gevolgd. Zie ook de generieke uitleg in box 1 van deze bouwsteen.

Box 1. Wat is de GRW en hoe wordt die bepaald voor niet-broedvogels

Bij de methodiek voor het bepalen van de SvI (Vogel *et al.* 2021) is het voor de beoordeling van het aspect populatie nodig om de actuele populatieomvang te vergelijken met een Gunstige Referentiewaarde (GRW, ofwel *Favourable Reference Value* (FRV)). De GRW schetst de populatieomvang in een ecologische toestand van een populatie die gunstig is en is een objectieve, wetenschappelijk onderbouwde waarde. Bij de bepaling worden alleen ornithologisch-ecologische aspecten betrokken. De GRW voor de populatiegrootte is geen doel op zich maar wel een belangrijke pijler voor de bepaling van de vitaliteit van de populatie. Voor een gunstige SvI moeten echter ook andere aspecten (verspreidingsgebied, leefgebied en toekomstperspectief) op orde zijn. Bij het bepalen van de GRW voor de populatie worden voor niet-broedvogels de hierna beschreven uitgangspunten gehanteerd.

- De Vogelrichtlijn bepaalt dat het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (1980), de *Directive Value* (DV), behouden moet blijven. Om te voorkomen dat de DV sterk wordt beïnvloed door piek- of daljaren wordt een gemiddelde over 5 seizoenen aangehouden: de periode 1977/78-1981/82. Wanneer de DV aantoonbaar gunstig is, wordt de GRW gelijk gesteld aan de DV. Er zijn echter gevallen waarbij de periode rondom 1980 aantoonbaar geen gunstige periode is, bijvoorbeeld als gevolg van drukfactoren zoals waterkwaliteit en doorwerking van pesticiden.
- Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt wordt deze vergeleken met de *Ecologisch Gunstige Referentie* (EGR). De EGR weerspiegelt net als bij broedvogels de gemiddelde populatieomvang in een periode waarin de ecologische omstandigheden voor de soort relatief gunstig waren. Deze gunstige referentieperiode varieert per 'voedsel-habitatgilde', soorten die overeenkomstige eisen stellen aan hun leefgebied (zie tabel 5.2 in Vogel *et al.* 2021). Wanneer de EGR op een hoger niveau dan de DV ligt, dan geldt de EGR als GRW; de DV zal dan een ongunstige of minder gunstige situatie weerspiegelen. Als GRW geldt dus de DV *tenzij* de EGR hoger is.
- Wanneer de GRW wordt gebaseerd op een EGR die beïnvloed is door een ontwikkeling vóór de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn die het leefgebied van een soort onomkeerbaar heeft verkleind, dan is de GRW naar beneden bijgesteld. Daarvan is sprake bij enkele soorten die in belangrijke mate gebruik maken van het Zuidwestelijke Deltagebied. Door de Deltawerken is foerageergebied definitief verloren gegaan en per relevante soort is dit in mindering gebracht op de GRW.
- In sommige gevallen kan de EGR niet worden bepaald, bijvoorbeeld omdat de soort sterk toeneemt (>1% per jaar). Dit is o.a. het geval bij soorten die zich recent gevestigd hebben. Dan is de GRW bepaald op het gemiddelde van de periode 2014/15-2019/20.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

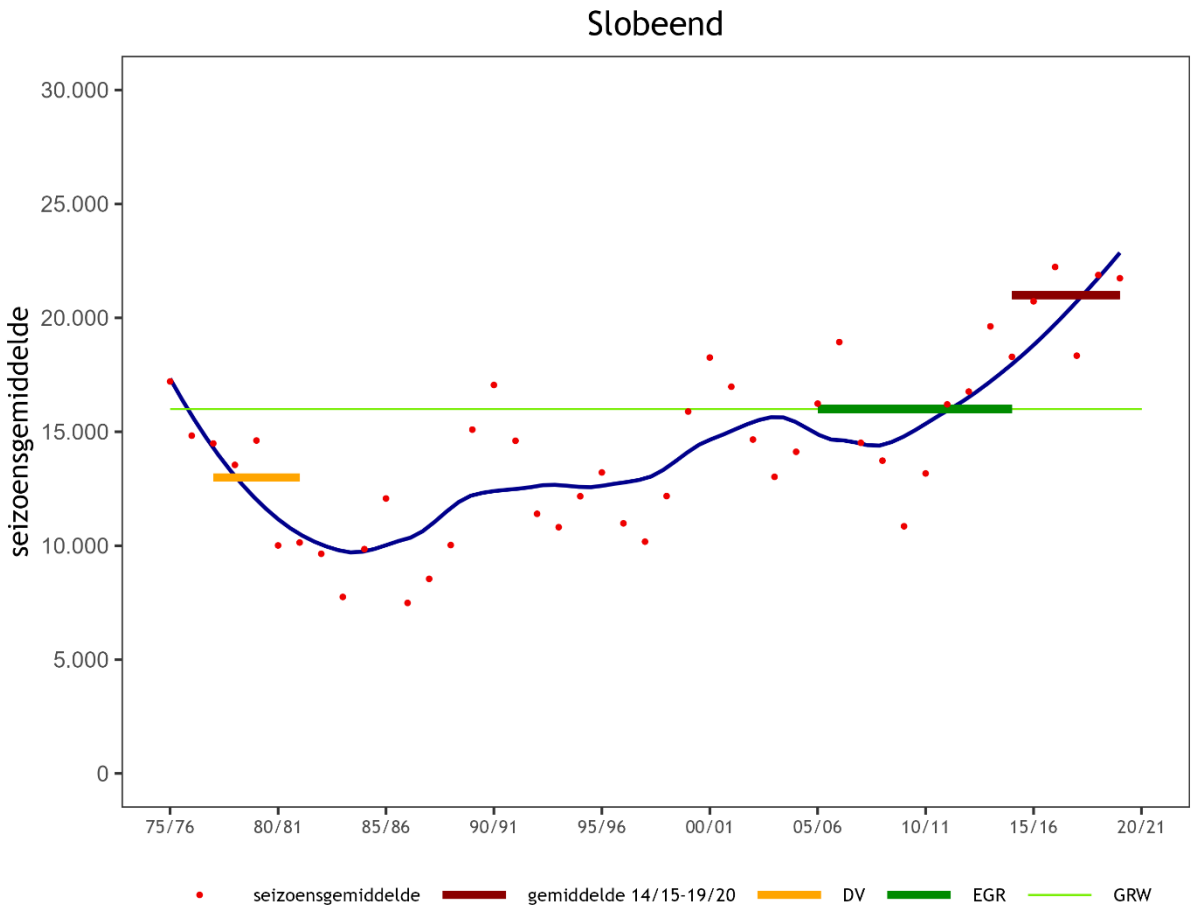

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de 'Gunstige Referentiewaarde' (GRW) voor de populatie van de Slobeend als niet-broedvogel is bepaald. Weergegeven is het globale populatieverloop op basis van de aantallen (seizoensgemiddelde, rode punten). Dit populatieverloop is weergegeven met een donkerblauwe solide lijn. Relevante waarden, inclusief de periode waar deze betrekking op hebben, zijn aangeduid met gekleurde horizontale balkjes: Directive Value (DV, 1977/78-1981/82, oranje), Ecologisch Gunstige Referentie (EGR, donkergroen) en populatieomvang in de periode 2014/15-2019/20 (donkerrood). De GRW zelf is weergegeven als lichtgroene horizontale lijn. Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar box 1 en Vogel et al. (2021).

2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

De populatieomvang overeenkomstig de GSvI bedraagt 16.000 vogels (seizoensgemiddelde). Afgezet tegen het huidige aantal (20.500 vogels; 2014/15-2019/20) betekent dit dat de populatie zich in de huidige situatie op een gunstig niveau bevindt.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

Sinds de jaren tachtig laat het aantal Slobeenden dat als niet-broedvogel in Nederland verblijft een significante toename zien (figuur 1). Zowel in het najaar (september-november) als aan het begin van het broedseizoen (maart-april) worden de hoogste aantal Slobeenden waargenomen. De soort komt in heel laag-Nederland voor, waarbij de nadruk ligt op de lage delen (figuur 2). In het najaar zijn grote concentraties van duizenden Slobeenden te vinden in de Oostvaardersplassen, Lauwersmeer, het Haringvliet en Volkerakmeer. Echter jaarlijks getelde aantallen schommelen sterk, met name in de winter: er worden lage aantallen geteld tijdens strenge vorst en hogere aantallen tijdens mild winterweer. In 2017/2018 bleven de aantallen in de Oostvaardersplassen en het Volkerakmeer steken op een paar duizend vogels (i.p.v. 10.000 exemplaren), terwijl het Haringvliet juist ver boven de andere gebieden uitstak in midwinter (Hornman *et al.* 2020).

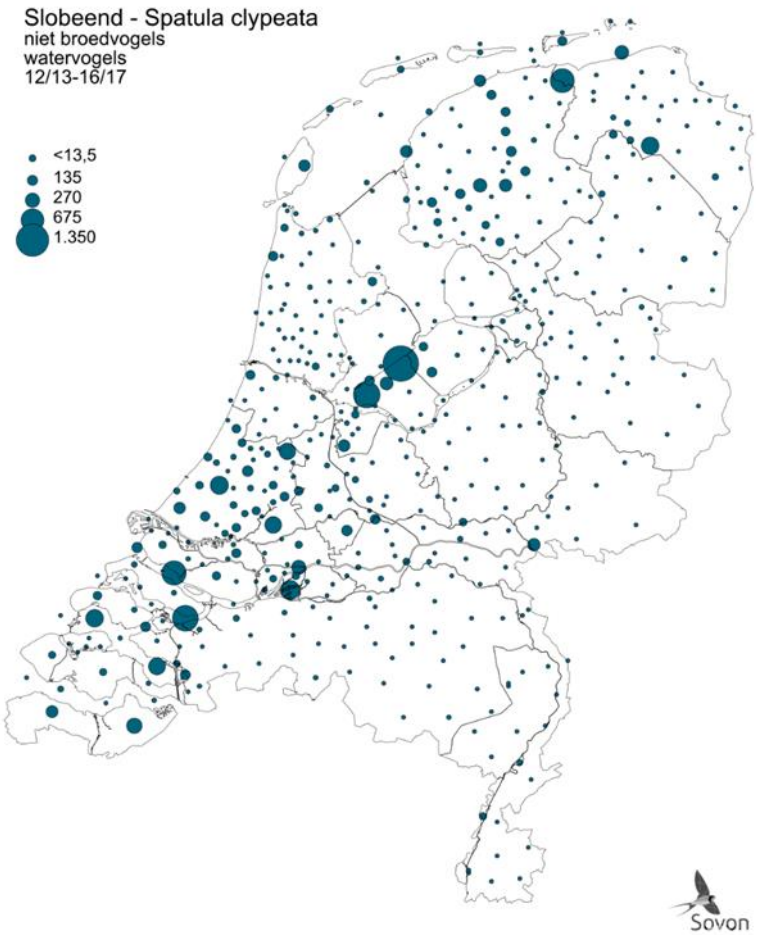

Figuur 2. Verspreiding van de Slobeend als niet-broedvogel in de periode 2012/13 - 2016/17. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebied (cluster van telgebieden) (Sovon 2022).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten
Op dit moment zijn er op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten die het behoud van de GSvI van de Slobeend als niet-broedvogel in de weg staan. De onderstaande analyse richt zich dan ook op behoud van de gunstige situatie.

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

- Slobeenden zijn voor hun voedsel sterk afhankelijk van de aanwezigheid van ondiep voedselrijk water. Ze filteren het wateroppervlak en/of dunne sliblagen om zodoende te foerageren op o.a. zoöplankton. Het verlagen van het grondwaterpeil leidt direct tot een afname van geschikte foerageer- en rustgebieden met als gevolg hogere concentraties aan eenden in de resterende geschikte gebieden en verhoogde inter- en intraspecifieke competitie. Veel agrarische graslanden bieden hierdoor inmiddels te weinig voedsel om de hoge concentraties aan Slobeenden te handhaven gedurende de winterperiode. Hierdoor vertrekt de soort in het najaar eerder naar de wintergebieden (Britse eilanden of Zuidwest-Europa; Boertman & Riget 2006). Daarnaast kan sterke vermesting van ondiepe wateren zorgen voor een massale algenbloei, die een storende werking kan hebben op de voedselbeschikbaarheid. Het verhogen van de waterstand in de herfst is een efficiënte beheermaatregel om de habitatkwaliteit voor de Slobeend te verbeteren.
- De Slobeend is vrij gevoelig voor verstoring. De verstoringsafstand door watersport (onder andere zeilen, roeien, windsurfen, sportvissen) is ongeveer 150-300 m. Met name in de nazomer speelt verstoring door waterrecreatie vermoedelijk een grote rol, wanneer deze soort in grote aantallen samenkomt om te ruien op open wateren (Krijgsveld *et al.* 2008). Ook wandelaars en fietsers kunnen een sterke bron van verstoring zijn. Slobeenden trekken na verstoring vaker weg uit een gebied dan andere eendensoorten (van der Weyde *et al.* 2012). Het is belangrijk dat de rust in deze gebieden gewaarborgd wordt.

Regionale verschillen
In de Waddenzee, Oosterschelde, het Haringvliet en Volkerak laat de populatie een significante toename zien, met in de Oostvaardersplassen zelfs een sterke toename, terwijl de populatie in het Lauwersmeer geen significante aantalsverandering laat zien. Herstel van getijdenwerking/verzouting in delen van de Delta kan mogelijk ongunstig zijn voor deze soort (Provincie Zuid-Holland 2022).

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer
In veel natuurontwikkelingsgebieden binnen het Natura 2000-netwerk en het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt gestuurd op ontwikkeling van natte natuur. Dit gebeurt op grotere schaal onder andere via de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Projecten met perspectieven voor de Slobeend zijn o.a. het creëren van ondiepwatergebied bij de Wieringerhoek (tussen IJsselmeer en de Waddenzee) en bij het Markermeer om zodoende foerageergebied te creëren.

Ontwikkelingen op biogeografische schaal
De in ons land overwinterende en doortrekkende Slobeenden maken deel uit van de Noordwest- en Centraal Europese flyway-populatie, waarvan in Nederland in de winter 30-40% van de populatie verblijft. Deze flyway-populatie omvatte in de periode 2014-2018 naar schatting 70.000-80.000 vogels, en nam in de periode 2009-2018 toe (Wetlands International 2022). De Slobeend is wereldwijd gecategoriseerd als een soort van 'Least Concern' in de IUCN Rode Lijst (Birdlife International 2021). Aantallen overwinterende Slobeenden in Europa, West-Siberië en West-Afrika zijn de afgelopen 30-50 jaar toegenomen. De trend over de laatste 10 jaar is echter onzeker. Beschikbaarheid en kwaliteit van leefgebied (met name extensieve landbouw, weinig verstoring en predatie) zijn belangrijk voor de Slobeend gedurende het broedseizoen (Keller *et al.* 2020).

Kennisleemtes
In Natura 2000-gebied Oosterschelde is het onduidelijk waarom de aantallen Slobeenden onder de gestelde doelaantallen liggen. Hier wordt onderzoek naar uitgevoerd om te achterhalen waarom de soort afneemt (ministerie van I&W 2016). Op dit moment zijn er echter geen kennisleemtes die het behouden van de GSvI in de weg staan.

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2050
Op dit moment bevindt de Slobeend zich als niet-broedvogel in een GSvI en het toekomstperspectief is 'gunstig'. In samenhang met de matige populatiegroei wordt behoud van de GRW van 16.000 vogels (seizoensgemiddelde) als haalbaar beoordeeld voor 2050.

3. Advies landelijk doel

De populatieomvang bij een GSvI bedraagt 16.000 vogels (seizoensgemiddelde). De populatieomvang van 20.500 vogels (seizoensgemiddelde) in de periode 2014/15-2019/20, ligt hier ruim boven. De korte termijntrend is positief en het toekomstperspectief is als 'gunstig' beoordeeld. Het advies is daarom om het landelijke doel voor 2050 op 16.000 vogels (seizoensgemiddelde) te stellen, overeenkomstig de omvang waarbij de soort duurzaam in het leefgebied kan voortbestaan.

IV. Regionale opgave

1. Actueel voorkomen

In de afgelopen zes seizoenen (2014/15-2019/20) bevond meer dan 80% van de bij ons overwinterende Slobeenden zich binnen vogelrichtlijngebieden, waarvan 45% zonder een gebiedsdoel voor deze soort en 38% met een gebiedsdoel (figuur 3). Iets meer dan 10% van de populatie overwintert in 'overig NNN'.

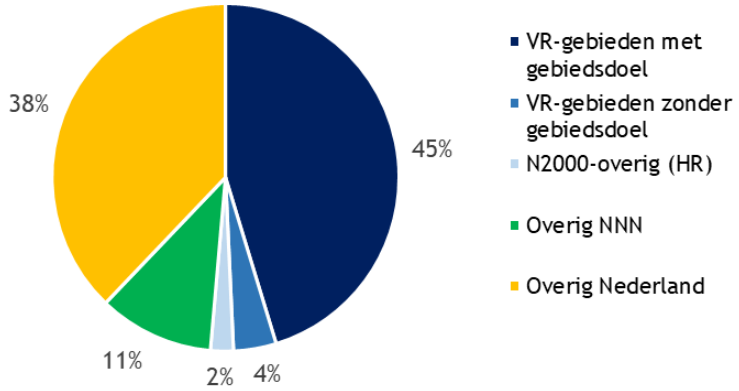

Figuur 3. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20, op basis van seizoensgemiddelde) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de Slobeend als niet-broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

In figuur 4 wordt de verdeling gepresenteerd over de provincies en de rijkswateren. Het provincie-aandeel is exclusief rijkswateren, de aantallen in het rivierengebied worden wel aan de provincies toegekend. Voor deze indeling is gekozen omdat provincies en RWS (rijkswateren) de voortouwnemers voor de beheerplannen zijn. Naast de rijkswateren (meer dan 20%) herbergen de provincies Zuid-Holland, Friesland en Flevoland relatief veel Slobeenden. De overige regio's herbergen lagere aandelen (minder dan 10%) van de overwinterende aantallen. Met name in Drenthe, Overijssel en Limburg (<0,5%, niet opgenomen in figuur 4) zijn buiten de broedtijd maar weinig Slobeenden aanwezig.

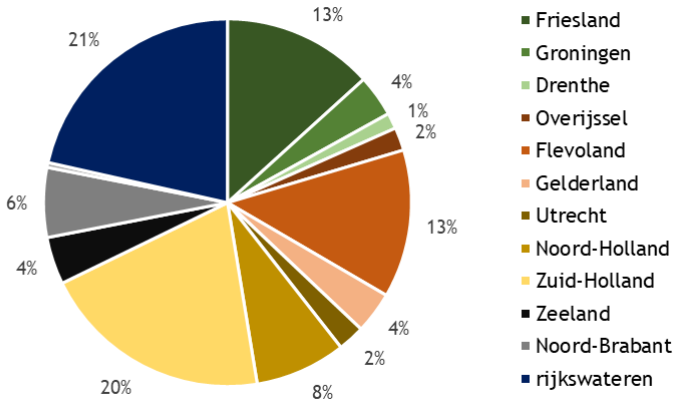

Figuur 4. Aanwezigheid van de Slobeend als niet-broedvogel in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20) per provincie (exclusief rijkswateren) en in de rijkswateren. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS.

De Oostvaardersplassen en de Waddenzee leveren beide met gemiddeld zo'n 7 à 6% van de landelijke populatie een belangrijke bijdrage (tabel 3). Andere belangrijke gebieden zijn Almere e.o. (NNN/overig), Oosterschelde en Krammer-Volkerak. De aantallen in deze gebieden laten overeenkomstig de landelijke trend een toename zien.

Tabel 3. De belangrijkste gebieden voor de Slobeend als niet-broedvogel in de winterseizoenen 2014/15-2019/20 alsmede overige Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel (IHD) voor deze soort. Het procentueel aandeel in de Nederlandse winterpopulatie is indicatief weergegeven (afgezet tegen landelijk seizoensgemiddelde of -maximum). Functie(s) van het gebied: f (foerageren), s (slapen). Type berekening (waarde): g = seizoensgemiddelde, m = seizoensmaximum. VR = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied, VR = VR-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Slobeend als niet-broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), NNN = Natuurnetwerk Nederland (indien >5%), overig = overig Nederland, rw = rijkswateren (voortouwnemer RWS), IHD = huidig instandhoudingsdoel, - = geen IHD.*

Gebied	Status	Regio	Functie (waarde)	Huidige populatie	Aandeel in NL	IHD (vogels)
Oostvaardersplassen	VR*	Fl	f (g)	1.335	7%	1.900
Waddenzee	VR*/HR	rw	f (g)	1.270	6%	750
Almere e.o.	NNN/overig	Fl	f (g)	903	4%	-
Oosterschelde	VR*/HR	rw	f (g)	828	4%	940
Krammer-Volkerak	VR*/HR	rw	f (g)	785	4%	310
Lauwersmeer	VR*	Gr	f (g)	678	3%	290
Biesbosch	VR/HR	NB	f (g)	677	3%	270
Haringvliet	VR*/HR	rw	f (g)	656	3%	90
Rijntakken	VR/HR	Gl	f (g)	436	2%	400
Krimpenerwaard	NNN/overig	ZH	f (g)	398	2%	-
Oostelijke Vechtplassen	VR*/HR	NH	f (g)	318	2%	80
Zwanenwater & Pettemerduinen	VR*/HR	NH	f (m)	394	1%	90
Zuidlaardermeergebied	VR*	Gr	f (g)	270	1%	120
Deelen	VR*	Fr	f (g)	196	1%	80
Sneekermeergebied	VR*	Fr	f (g)	190	1%	150
Markermeer & IJmeer	VR*/HR	rw	f (g)	185	1%	20
Markiezaat	VR*	NB	f (g)	170	1%	150
Lepelaarplassen	VR*	Fl	f (g)	141	1%	140
Grevelingen	VR*/HR	rw	f (g)	133	1%	50
Westerschelde & Saeftinghe	VR*/HR	rw	f (g)	131	1%	70
Alde Feanen	VR*/HR	Fr	f (g)	115	1%	140
IJsselmeer	VR*/HR	rw	f (g)	107	1%	60
Boezems Kinderdijk	VR*	ZH	f (m)	180	<1%	30
Duinen Vlieland	VR*/HR	Fr	s (m)	172	<1%	260
Witte en Zwarte Brekken	VR*	Fr	f (g)	97	<1%	100
Voordelta	VR*/HR	rw	f (g)	86	<1%	90
Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	VR*	ZH	f (g)	71	<1%	50
Zoommeer	VR*	rw	f (g)	52	<1%	15
Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	VR*/HR	NH	f (g)	43	<1%	50
Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	VR*/HR	NH	f (g)	36	<1%	90
Fochteloërveen	VR*/HR	Dr	f (g)	32	<1%	40
Veerse Meer	VR*	rw	f (g)	28	<1%	40
Veluwerandmeren	VR*/HR	rw	f (g)	21	<1%	50
Duinen Goeree & Kwade Hoek	VR*/HR	ZH	f (g)	18	<1%	20
Dwingelderveld	VR*/HR	Dr	f (g)	17	<1%	7
Zwarte Meer	VR*/HR	rw	f (g)	11	<1%	10
Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	VR*	rw	f (g)	8	<1%	5
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	VR*/HR	Ov	f (g)	6	<1%	10

2. Advies voor regionale opgave voor 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Slobeend is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Slobeend geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4).

In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. In de winter komen Slobeenden in bijna alle regio's voor, met de grootste aandelen in de rijkswateren (meer dan 20%) gevolgd door Zuid-Holland, Friesland en Flevoland. De overige regio's herbergen alle minder dan 10% van de overwinterende aantallen.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensgemiddelde) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Slobeend als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensgemiddelde), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. n.b. = niet bepaald. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
rijkswateren	4.400	21%	n.b.	3.400
Zuid-Holland	4.200	20%	matige toename	3.200
Friesland	2.700	13%	matige toename	2.100
Flevoland	2.700	13%	onzeker	2.100
Noord-Holland	1.600	8%	matige toename	1.300
Noord-Brabant	1.200	6%	matige toename	1.000
Zeeland	900	4%	matige toename	700
Groningen	750	4%	onzeker	650
Gelderland	750	4%	stabiel	650
Utrecht	500	2%	matige toename	320
Overijssel	400	2%	matige afname	320
Drenthe	300	1%	sterke toename	180
Limburg	100	<1%	matige toename	80
Landelijk	20.500	100%	matige toename	16.000

V. Prioritering

De Slobeend bevindt zich als niet-broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

Literatuur

BirdLife International. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.

Boertman D. & Riget F. 2006. Effects of chaning water levels on the numbers of staging dabbling ducks in a Danish wetland. Waterbirds 29: 1-8.

Hornman M., Hustings F., Koffijberg K., van Winden E., van Els P., Kleefstra R., Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2020. Watervogels in Nederland in 2017/2018. Sovon-rapport 2020/01, RWS-rapport BM 19.18. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanesi P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.

van Kleunen A., van Roomen M., Janssen J.A.M., Kuiters A.T., van Winden E., Boele A., Schmidt A.M. & van Vreeswijk T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.

van Kleunen A. 2018. Slobeend *Spatula clypeata*. Pp. 110-111 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

Krijgsveld K.L., Smits R.R. & van der Winden J.R. 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Rapport nr. 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.

MINISTERIE VAN I&W. 2016. Natura 2000 Deltawateren Beheerplan 2016-2022.
MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
PROVINCIE ZUID-HOLLAND. 2022. Natuurdoelanalyse Natura 2000. 115 Grevelingen. Versie 14 maart 2022.
VOGEL R., FOPPEN R., VAN DEN BREMER L., VAN TURNHOUT C.A.M. & VAN ROOMEN M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
VAN DER WEYDE C., OOSTERVELD E.B. & BRUINZEEL L.W. 2012. Ecologisch profiel van Zomertaling en Slobeend. A&W-rapport 1758. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Geraadpleegde websites

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2022. Slobeend. https://stats.sovon.nl/stats/soort/1940. Geraadpleegd op 22/02/2022.
WETLANDS INTERNATIONAL. 2022. Waterbird Population Estimates. http://wpe.wetlands.org/. Geraadpleegd op 08/03/2022.